

ПОХОДЖЕННЯ ЕТНОСУ УКРАЇНЦІ ТА ЇХНЬОЇ МОВИ

У статті розглянуто етимологію слова *українці* з позиції його прадавнього морфемного складу, що дало підстави відтворити вихідне префіксально-кореневе утворення **iker-*. Ця форма ототожнюється зі слов'янським племенем *укри*, широко відомим серед західних слов'ян. Подальший аналіз терміна *iker привів до виділення префікса *и-* (з іє. **ai-*) 'далеко' та кореня **ker-* 'люди; земля', що загалом засвідчує первісне 'гірські люди (пастухи), горяни', передбачуваних на терені *Карпат*.

Ключові слова: етимологія, *українці*, морфемний склад слова, *укри*, семантика *iker.

Наймення *українці* походить від назви *Україна*, що розглядається в славістиці як слово слов'янського походження, історико-семантична інтерпретація якого представлена в науці різними поглядами. Зокрема, М. Грушевський дотримувався думки, що термін *Україна* має в собі мотивацію пограничної території, оскільки в такому значенні він засвідчений у староруських текстах, у XVI ст. ця назва сприймалася стосовно до середнього Подніпров'я, а з часом це «українське ім'я розширилося на всю територію українського народу» [7, с. 2]. Цієї думки дотримувався також О. О. Потебня, її прихильниками є багато сучасних науковців. «Власне кажучи, – писав Ю. О. Карпенко, – семантичний стрижень загальної назви *україна* від її найдавніших свідчень до сучасності залишився незмінним – «пограниччя» [10, с. 85]. В. Г. Складенко розглядає це слово з первинним значенням 'рідний край, країна, земля', пов'язуючи його з семантикою кореня *krajь [15, с. 67]. Таке ж розуміння подано в працях Х. Андрусак, В. М. Русанівського, Г. П. Півторака. С. Шелухин убачає в слові *Україна* зв'язок з дієсловом *украяти*. «Слово «україти» і «вкраїна», – пише він, – відноситься спеціально тільки до землі, до земляних просторів, посідання й володіння ними» [24, с. 113]. Згідно зі «Словником української мови» споріднене ім'я *Україна* означало заст. «територія уздовж меж держави, біля її краю» [16, с. 422]. Проте ці значення, на нашу думку, не є первинними й тому не вирішують проблеми походження цього слова.

Наявні думки ґрунтуються на фактичному матеріалі, і необхідно погодитися з тим, що в розглядуваний авторами час існувало поняття *Україна* із зазначеною вище семантикою. Загалом практично всі етимологи сходяться на думці, що загальна назва *україна* входить до семантичного поля ‘земля’. Ця сема пов’язується з коренем *край-*, який із часом розширив своє значення до розуміння ‘обмежена територія’, далі ‘князівство’. Останнє знайшло своє відбиття в першій писемній згадці про *Україну*, яка значиться під 1187 р. у Іпатіївському літописі у зв’язку зі смертю переяславського князя Володимира Глібовича: «*о нем же Оукраина много постана*». У пізніші часи слово *Україна* позначало територію кількох князівств і нарешті – усю територію проживання українців – державу. В усіх наукових працях слово *Україна* пов’язується з поняттям ‘територія, земля’, а вже від нього виводять назву народу. У нашому розумінні розвиток понять ішов у протилежному напрямку, а саме: етнос → назва території → держава *Україна* → назва жителів держави (*українці*). З історичних студій відомо, що незважаючи на складність відношень етнонімів і споріднених топонімів, перші є первинними порівняно до найменш відповідних земель та населених пунктів. У період такого переходу був час, коли етнонім виконував дві функції і трудно розрізнити, наймення позначає колектив людей чи населений пункт або одне й друге. Проте, як зазначає О. Шрадер, повсюди «на першому місці – народ, а потім уже країна», додаючи, що в піснях Рігведи зовсім не відзначені назви країн, а лише народів [25, с. 55]. Зародження етноніма, що пізніше став найменням території та держави *Україна*, сягає того часу, коли розпався праслов’янський етнос і витворилися численні племена, засвідчені в давніх писемних пам’ятках.

Зазначене вище свідчить про невирішеність проблеми походження наймення *Україна* і відповідно її актуальність у наш час. Метою нашого дослідження є лексико-граматичний аналіз слова *Україна* в історичній перспективі на тлі сучасних компаративістичних досягнень. Предмет спостереження утворюють ознаки зародження та розвитку слов’янського етноніма, що послугував найменню етносу *українці*. Усі форми останнього в слов’янських мовах становлять об’єкт аналізу та визначення шляхів їхніх змін. Розгляд усього комплексу питань

із зазначеної проблеми заснований на певній концепції, викладеній у подальшому матеріалі.

Проблему походження українців розглядаємо у світлі слов'янського етногенезу, що дає змогу звернутися до витоків давнього українського етносу та його мови. В основі такого розгляду – концепція конвергенційного розвитку народів, згідно з якою праслов'яни, витворившись із індоєвропейської спільноти, становили собою первісно гетерогенну етномовну сукупність, яка на базі територіальної та язичницької близькості сформувалась у відносно єдиний етнос та надмову (койне), що постала у вигляді слов'янської прамови. Дослідження у сфері славістики підтвердили реальність зазначеної гіпотези (І. О. Бодуен де Куртене, Ф. де Соссюр, В. Порціг, Г. П. Півторак, М. О. Трубачов, Ю. Шевельов), розуміння якої продовжуємо на час формування окремих слов'янських субетносів і мов. Саме з цих позицій розглядаємо проблему походження українського народу, що сформувався в період існування праслов'янських племен і діалектів на основі суміжної близькості та близькості віри. Таке розуміння еволюції «українства» підтверджується нашим дослідженням та попередніми результатами вивчення історії українського народу та його мови. До останніх необхідно уналежнити праці провідних учених, з-поміж них це – С. Смаль-Стоцький, Є. Тимченко, І. Огієнко, Ю. Шевельов, Г. П. Півторак, В. М. Русанівський, В. Д. Баран.

Раніше ми вже показали, що після розпаду давньоіндоєвропейського етносу виділилися *протослов'яни*, які розташовувалися в Карпатському регіоні, його північно-східній частині, і відбулося це орієнтовно в III тис. до н. е. [18, с. 196–206]. З часом із цього етносу протослов'ян утворилася цільна група племен під назвою *венети*, або *венеди*, яка почала міграцію на Схід у напрямку Дніпра та Дону й на Північ уздовж Вісли та Одери до Балтійського моря. Найдавніші згадки про місця проживання слов'ян, як свідчать пам'ятки, належать до східного регіону, передовсім до Північного Причорномор'я та Приазов'я. Часова локалізація засвідчує перебування давніх слов'ян у дельті Дону та Причорномор'ї в VIII ст. до н. е., на території Прибалтики – у I ст. н. е. та активні міграційні процеси в ці давні часи в межах зазначених регіонів [20, с. 316].

Загалом зародження перших мовних «ембріональних» українських ознак можна віднести до часу існування ранньопраслов'янської мови (II тис. до н. е.), становлення українців як етносу пов'язуємо з часом зародження вихідної його етнічної основи у вигляді *укра*, що стверджує існування давньоукраїнського етносу, а також давньоукраїнської мови. Лінгвістичні дані засвідчують цей етнос у регіоні Карпат у вигляді 'пастухів-горян', який належить до часу їхньої міграції на Північ у район Померанії. Мабуть, є рація пов'язати формування давньоукраїнського племені з існуванням зарубинецької культури, яка припадає на період III ст. до н. е. [2]. Поліетнічний характер останньої узгоджується з характером слов'янського етногенезу, зокрема й формуванням давньоукраїнського етносу.

Хоронім *Україна* утворено від відповідного етнічного імені, що характеризував одне зі слов'янських племен. Очевидною є давня природа кореня зазначеного імені, що дає підстави розглянути походження цього найменування та його розвиток в індоевропейському і слов'янському мовному контексті. Відсутність глибокої реконструкції імені *Україна* та його складових породила в сучасній літературі проблему його походження, яка сьогодні не має задовільного розв'язання. У зв'язку з давньою семантикою вихідного етнічного імені розглянемо назву *Україна* з позицій зародження й розвитку її складових, зокрема форми та семантики, у світлі викладеної вище концепції, докладно поданої в наших працях раніше.

Слово *Україна* структурно й фонетично розпадається на складові *u-kra-jina*, в яких виділяємо кореневу частину *-kra-*, відмінну від сучасної *-kraj-*. Зупинімося докладніше на цьому.

В індоевропейському мовознавстві вважають, що в правому корінні був односкладовим і мав у собі, як правило, два приголосних звуки з голосним між ними [3]. Така структура кореня SVC реконструюється для ранньоіндоевропейської мови (РІМ) і для інших споріднених їй мов ізольованого типу [1]. Перевага в РІМ кореневої структури типу SVC свідчить про досить розвинену морфологічну систему. Логічним є припущення того, що зазначеному вигляду РІМ передував період більш простого односкладового одноконсонантного кореня типу CV. До такого висновку приводять дослідження розвитку морфемної структури слова й результати реконструкції

її прадавнього стану. У процесі розвитку мов простежується досить чітко тенденція до ускладнення структури кореня. «Перетворення суфікса в елемент кореня, зникнення морфемного шва і утворення нового кореня, – писала М. М. Гухман, – належить до найдавніших морфологічних процесів у структурі індоєвропейського слова» [8, с. 25]. Зокрема, на матеріалі німецької мови О. П. Димирова показала, що, наприклад, структура кореня CVCC історично витворилася із CVC+C, де останній приголосний примкнув до кореня у результаті опрощення та морфемного перерозподілу в межах слова [9]. У такому ж напрямку відбувалися зміни іє. суфікса у вірменському слові, де приголосний компонент відходить до кореня й «повністю абсорбується ним», змінюючи структуру [22, с. 333]. У всіх випадках спостерігається атракція кореня, який притягує до себе приголосний елемент індоєвропейського суфікса. Про зміщення морфологічних меж у мовах писав також С. Бернштейн [4, с. 132].

Розвиток праіндоєвропейської структури слова супроводжувався фонетичними змінами в її межах, що приводило до утворення закритих складів, сполук приголосних, особливо в початковій і кінцевій позиціях кореня. Дослідивши структуру індоєвропейської кореневої морфемі, О. А. Білецький прийшов також до висновку, що первісними були форми з голосним між приголосними: «Кожний приголосний виступав у супроводі голосного» [27, с. 19]. Редукція та випадіння голосних стали причиною ускладнення структури кореня.

Екстраполяція зазначеної тенденції на більш давній період існування індоєвропейської прамови дає підстави прийняти положення про первісну структуру кореня типу CV і слова CVCVCV, у якому складова й морфемна межі збіглися [12, с. 4]. Згодом зародження граматичних категорій у прамові привело до десемантизації окремих складових слова й до появи суфіксальної та флективної морфем. У результаті витворилася триморфемна структура слова, яка стала з часом типовою для індоєвропейської граматичної системи. Поява двох типів відмінювання слів – консонантного і вокалічного – призвела до розщеплення серединного складу в слові окремо на приголосний і на голосний. Приголосний, що не втратив свого лексичного значення, примкнув до початкового кореня, закоренева частина була полем реалізації різних граматичних

функцій. У результаті морфемна структура слова отримала вигляд CVC – V – CV, де складова межа (фонетична) уже не збігалася з морфемною.

Протиставлення основи й закінчення та їх деяка автономність у функціонуванні привели до фонетичного послаблення середини слова. У результаті триморфемна структура поступово перетворилась у двоморфемну. Як відзначав І. О. Бодуен де Куртене, цей процес бере свій початок від праїндоевропейської епохи і вже у слов'янських «відбулося поголовне скорочення основ на користь закінчення» (виділено атвором – В. Т.) [5, с. 25]. Аналогічний процес був наявний і в інших індоєвропейських мовах. У германських, наприклад, центральне місце у древній морфемній системі почала займати «двоморфемна модель, представлена коренем-осною + закінченням» [8, с. 9].

Повертаючись до давнього кореня **-kra-* в слові *Україна*, відзначаємо елізію голосного в міжконсонантній позиції. Співвіднесеність **kra-* з індоєвропейськими коренями, що лягли в основу утворення етнонімів, розглянутих раніше [18, с. 27–36], дає підстави допустити походження цієї форми з піє. **k^wer-* зі значенням ‘земля, скотарі, воїни’ [32, с. 187, 269, 701: герм. **erthā*, **herdjōs*, **warrīor*]. У зв'язку з цим реконструюється іє. **k^wera-* з тим же значенням, що лягло в основу утворення окремих слов'янських етнонімів, зокрема й українського. Необхідно також зазначити, що цей корінь, як раніше згадувалося, мав також значення ‘земля’, і тому не випадковим є зв'язок сучасних тлумачень *Україна* з відповідною семантикою.

Дослідження слов'янських мов показує, що в протослов'янський період відбулося артикуляційне послаблення в словах анлаутного лабіовелярного звука, у результаті чого останній розщепився, тобто відбулася зміна: іє. **k^w* > псл. **kw*. Розглядуваний корінь набув вигляд у псл. **kwera*, а потім змінився в зімкнений задньоязиковий **k-*. Наступний голосний поступово редукувався й зник, але це відбулося вже в історичний час. Про це свідчать німецькомовні пам'ятки, у яких уживаються обидва варіанти кореня, наприклад: *Uecker* (річка *Уккер*), *Ueckersee* (назва озера), *Ueckermünde* (дельта річки), *Ukranen* (948), *Ukrani* (934), *Vucrani* (943), *Wocranin* (плем'я *укру*), *Terra Ukera* («Земля укрів»), *Uckermark* (марка *Уккер*) [30; 29].

У результаті розглянутих змін корінь постав у вигляді **-krá*, у якому утворилася консонантна сполука. Ця комбінація приголосних утворює висхідну артикуляційну напругу, типову для праслов'янської мови, що свідчить про давнину її утворення [17]. Проте лабіальний елемент /w/, вважаємо, не зник безслідно, а засвідчений у вигляді *Vuari, Verani*, які П. Й. Шафарик вважає помилково записаними [23, с. 136]. Отже, писемні пам'ятки свідчать про наявність початкових приголосних *k-* та *w-* у розглянутому етнонімі, які походять із **k^w-*.

Як показали наші дослідження, структура кореня на зразок *kra-* належить до передісторичного часу і є відмінною щодо сучасного *-kraj-*. Остання могла з'явитися в період розпаду слов'янської прамови в результаті приєднання в слові наступного приголосного до кореня (явище атракції), а попередня існувала в ранньослов'янський час.

Як було вище показано, у слові *укри* структурно й фонетично виділяються два складники *u-kri*, корінь у якому походить із піс. **k^wer-* зі значенням 'скотарі, воїни; земля'. Початкова частина в лексемі реконструюється у вигляді **hu-* зі значенням 'віддалятися, зникати' й має просторове значення, яке семантично й формально співвідноситься також із іє. **k^wa-* 'гора, гористий' [19, с. 192–193], [32, с. 271: герм. **hauhoz*]. Близькою до реконструйованого є форма іє. **hukwéri* 'над, наверху, зверху' [31, с. 3203].

Загалом реконструюється основа у вигляді псл. **hukwerá*, у якій початкове **hu-* свідчить про його самостійне семантичне наповнення, що проявилось з перебігом розвитку мови, яке могло привести до функціонального навантаження у вигляді префікса чи прийменника.

До сказаного вище необхідно додати, що історично морфемі «префікс+корінь» у процесі розвитку мови можуть злитися в одну одиницю. У таких випадках, як показала Л. М. Ягупова, відзначається семантична неподільність складових слова, хоча морфологічно вони виступають вмотивованими. У результаті злиття префіксів із семантичною базою (коренем) «іхне лексичне значення встановити не можна» [26, с. 20]. Саме такий випадок представляє в розглянутому етнонімі сполучення *u-kra-*, у якому семантична інтерпретація початкового *u-* становить великі труднощі. Вихід із цього знаходимо у зверненні до

широкого поля реалізації префіксальної морфеми в межах іє. прамови. Зупинімося докладніше на цій складовій питання.

Як свідчать дослідження, зазначене **hu-* формально збігається з іє. лексемами з основою на **au*. Зокрема, В. В. Лучик, розглядаючи в українській мові рефлексі індоєвропейської основи **au*, відзначає їхнє значення у вигляді ‘віддалятися, зникати; далечінь; далеко’ [13, с. 3]. Учений вважає, що після розпаду прамови **au-* перетворилося в мовах на прийменник чи префікс. Одним із рефлексів індоєвропейської словотвірної основи є утворення в діалектах української мови слів із протетичним /w/: *вулик*, *вуха*, *вуй*. У корені *вулик* реалізується іє. **ul-* зі значенням ‘порожнина’ [там само, с. 4]. Близьким до нього є нім. *Höhle* (двн. *huli*) ‘печера’ [28, с. 269], а це дає нам підставу вважати укр. /w/ у слові *вулик* не протетичним, а рефлексом іє. **k^w-*, який в результаті розвитку має вигляд **k^w > *hw > *h* (герм. мови), **w* (слов. мови). Оскільки така звукова деривація була поширена в германо-слов’янській мовній спільноті [21], то в зазначеному випадку укр. /w/ є відприродним. Відомо, що в українських діалектах, як відзначає П. Ю. Гриценко, могли виникати і протетичні /w-/ та /h-/ за аналогією до генетичних [6]. В. В. Лучик у зазначеній статті цілком слушно пов’язує розвиток **u-* в анлауті такого слова як *Україна*. Порівнюючи з попереднім прикладом *вулик* (та іншими подібними), вважаємо, що в слові *Україна* початкове /u-/ є рефлексом іє. основи **au-* зі значенням ‘віддалятися, зникати’, який збігся з анлаутним приголосним /w-/ із псл. **hw-* (< іє. **k^w*). Отже, початковий формант у лексемі *Україна* реконструюється як **hu-* (із іє. **k^wau-*) зі значенням ‘віддалятися, зникати’. Утворення іє. **u-* у вигляді префікса (і прийменника) В. В. Лучик відносить до ранньопраслов’янського періоду [13, с. 7]. Очевидно, що укр. /u-/ в хоронімі *Україна* походить від іє. **k^wau-*, що має просторове значення (‘віддалятися, зникати’), і семантично, і формально співвідноситься з іє. **su9er-* зі значенням ‘підвищене місце, підвищення’ [31, с. 3339]. Отже, назва *Україна* у своєму первісному вигляді *Ukrá-* мала семантику ‘гірська країна’ і відповідно її мешканці *укри* (нім. *Ukranen, Ukraner, Uchrer*) означало ‘скотарі, які проживають в горах’. Загалом *Україна*, виходячи із зазначеного вище, має семантику ‘одна з гірських країн’. Позначення землі укрів *Укермарк* з’явилося вперше в

1465 році й походить від назви річки *Укер* [30, с. 50]. Гідронім *Укер* – від наймення племені *укри*, яке тут мешкало з обидвох її боків. Заселену область укри назвали *Vocronin*, пізніше *Ucrania*, *Ukera*, *Ucra*, перша писемна згадка племені належить до 943 р. під іменем *Vucrani* і *Wocranin* [30, с. 52].

Розглянуте вище дає підстави стверджувати, що *укри* – предки праукраїнців, проживали в давнину, як і праслов'яни, у гористій місцевості, що асоціюється з Карпатами.

Загалом складники назви *ukri* первинно позначали мешканців гір як 'горяни', потім територію – 'гірська країна'. Цікаво зазначити, що давнє українське плем'я під назвою *гукри* відзначене в «Легенді про колесо», яку наводить С. П. Плачинда [14, с. 29–49]. Згодом це плем'я отримало наймення *укри* [там само, с. 67], корінь якого наявний у словах *українці*, *Україна*.

Корінь *укри* засвідчений у топонімах в Україні у вигляді: *Угри*, *Угерці*, *Угринів* (Львів. обл.), *Угринь*, *Угриньківці*, *Угринів* (Терноп. обл.), *Угринів* (Ів.-Франк., Волин., Чернів. обл.) [11, с. 254–255]. Давня назва *угри*, як пише В. Кобилюх, має в собі семантику 'гори', 'угорці', тобто «мешканці гір» [там само, с. 255], і, можна думати, втілена в етнімі *угорці*, плем'я яких засвідчене в Закарпатті на початку X ст. н. е.

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що *укри* – предки праукраїнців, і назва *українці* походить від племені *укри* зі значенням 'верховинці-пастухи; горяни', а не 'ті, які живуть на окраїні'.

До зазначеного вище хочемо додати ще деякі варіанти можливого розвитку слова іє. **hukwéri* в сучасних мовах:

1) якщо **k^w*- під впливом Трипільського субстрату змінювалося в піє. **p-*, то слово отримувало вигляд **hupéri+sk-*, в укр. *опришки*;

2) якщо **k^w*- змінювалося в *k* і далі в *t*, то слово отримувало вигляд *hutéri+sk-*, в укр. мові *емпуцку*,

3) можливим є розвиток: іє. **hukwéri* > іє. **hukweli* > псл. **hutseli* > укр. *гуцули*.

Література

1. Андреев Н. Д. Раннеиндоевропейский праязык. – Л., 1986. – 326 с.
2. Баран В. Д., Баран Я. В. Историчні витоки українського народу. – К.: вид-во «ГенеЗа», 2005. – 208 с.
3. Бенвенист Э. Индоевропейское именное словообразование: Пер. с франц. – М., 1955. – 260 с.
4. Бернштейн С. Б. Очерк сравнительной грамматики славянских языков. – М.: изд-во АН СССР, 1961. – 350 с.
5. Бодуэн де Куртенэ И. А. Избранные работы по общему языкознанию. – Том 2. – М., 1963. – 391 с.
6. Гриценко П. Ю. Ареальне варіювання лексики. – К.: Наукова думка, 1990. – 268 с.
7. Грушевський М. Історія України-Руси. – В 11 т. – К.: Наукова думка, 1991. – Том I. До початку XI віка. – 648 с.
8. Гухман М. М. Морфологическая структура слова в германских языках // Сравнительная грамматика германских языков. Т. 3. – М., 1963. – С. 7–38.
9. Димирова О. П. Коренева структура слова і особливості її розвитку в німецькій мові: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Одеськ. держ. ун-т. – Одеса, 1996.
10. Карпенко Ю. О. Походження назви *Україна* – загальної і власної / Ю. О. Карпенко // Ономастика та етимологія. Збірник наукових праць на честь 65-річчя І. М. Железняк. – Київ: вид-во НАН України, 1997. – С. 81 – 89.
11. Кобилюх В. О. Праукраїна і Санскрит. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 512 с.
12. Коломиец В. Т. Словообразование // Историческая типология славянских языков. – К., 1986. – С. 46–76.
13. Лучик В. В. Рефлекси індоєвропейських основ *au-, *ou-/*эи в українській мові // Записки з українського мовознавства. Збірник наукових праць. Вип. 8. – Одеса: АстроПринт, 1999. – С. 3–8.
14. Плачинда С. Лебедія: (Як і коли виникла Україна). – 3-е вид., доп. і перероб. – К.: Велес, 2008. – 240 с.
15. Скляренко В. Україна: походження назви // Вісник Міжнародної асоціації україністів. Науковий і культурно-освітній журнал. – 1991. – № 1. – С. 566–572.
16. Словник української мови (голова ред. кол. І. К. Білодід). В 11 т. – К.: Наукова думка, 1980. – Том 10. – 657 с.
17. Таранец В. Г. Энергетическая теория речи: монография. – 2-е изд. доп. – Одесса: Печатный дом, 2014. – 188 с.

18. Таранець В. Г. Арії. Слов'яни. Руси : Походження назв Україна і Русь. Монографія. – Вид. 2-е. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 296 с.
19. Таранець В. Г. Трипільський субстрат: Походження давньоевропейських мов [монографія]. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 276 с.
20. Таранець В. Г. Українці: етнос і мова : монографія. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 364 с.
21. Таранець В. Г. Рефлекси індоєвропейського *k^w- в слов'янських мовах // Слов'янський збірник. Випуск I. – Одеса: вид.-во ОДУ, 1996. – С. 79–83.
22. Туманян Э. Г. Структура индоевропейских имен в армянском языке. Опыт реконструкции. – М., 1978. – 369 с.
23. Шафарик П. Й. Славянские древности. – Т. II, кн. III (пер. с чеш.). – М., 1848.
24. Шелухин С. Україна – назва нашої землі з найдавніших часів. – Прага, 1936 /репринтне видання: Дрогобич: Бескид, 1992/. – 117 с.
25. Шрадер О. Индоевропейцы (пер. с нем. Ф. И. Павлова). Изд. третье. – М. : Едиториал УРСС, 2010. – 216 с.
26. Ягупова Л. М. Іменниковий словотвір у середньовісній німецьких діалектах: префіксальна система у динамічному аспекті: автореф. дис... докт. філол. наук: 10.02.04./ Київський націон. ун-т. – К., 2009. – 33 с.
27. Bieleckij A. A. Akzentologische Voraussetzungen der Theorie der indoeuropäischen Wurzeln // Aktuelle Probleme der gegenwärtigen Germanistik. – Verlag der Kiewer Universität, 1975. – S. 10–28.
28. Duden. Bd. 7. Etymologie. Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache. – Mannheim – Wien – Zürich, 1963. – 816 S.
29. Enders L. Die Uckermark. Geschichte einer kurmärkischen Landschaft vom 12. bis zum 18. Jahrhundert. – Verlag Hermann Böhlau Nachfolger Weimar, 1992. – 746 S.
30. Nippert E. Die Uckermark. Zur Geschichte einer deutschen Landschaft. – Brandenburg, 1996. – 174 S.
31. Pokorny J. An Etymological Dictionary of the Proto-Indo-European Language. – Revised and Published by the Dnghu Association, 2007. – 3441 p.
32. Skeat W. An etymological dictionary of the English language. – Oxford, 1983. – 780 p.

Valentyn Taranets

Taranets V.G. The Origin of Ukrainian Ethnos and Language

The article focuses on the etymology of the word Ukrainians from the viewpoint of its ancient morphemic structure, which enabled us to recreate the initial prefixal root element *uker-. This form is associated with the Slavic tribe Uksr, well known among the western Slavs. The further analysis of the term *uker brought about to the differentiation between the prefix u- (from IE *au-) «far away» and the root *ker- «people, land», which refers to the primordial «upland tribes, shepherds», which are believed to have inhabited the Carpathian mountains.

Key words: *etymology, Ukrainians, morphemic structure, Uky, semantics*uker.*